

Cenușa speranțelor – destine frânte la Auschwitz

De Antonia Popa-Izvernar

La sfârșitul lunii februarie în acest an am avut ocazia de a călători la Cracovia, în cadrul unei excursii organizate de către Liceul Teoretic „Jean-Louis Calderon”, și puteam opta, de asemenea, pentru un tur ghidat în complexul de lagăre Auschwitz-Birkenau și pentru vizitarea Fabricii lui Schindler.

În Cracovia, am fost impresionată de centrul istoric, de clădirile ce se înălțau grandioase, precum și de Castelul Wawel, a cărui poziție conferea o priveliște minunată asupra Râului Vistula ce străbate orașul. Părăsind această zonă, ne-am îndreptat spre Cartierul Kazimierz, cartierul evreiesc, în care am remarcat caracterul auster al clădirilor, ce inspirau solemnitate prin culorile lor închise și al înălțimii impunătoare. Am putut observa de aproape Sinagoga Veche, precum și inscripții însoțite de Steaua lui David pe edificii. Am intrat și în curtea interioară a casei în care s-a filmat scena în care erau aruncate valizele evreilor de la balcoane în filmul Fabrica lui Schindler.

Ziua următoare, ne-am deplasat către un loc pe care îmi doream de mult timp să îl vizitez; întocmai a constituit o vizită atât de importantă pentru mine datorită influenței pe care a avut-o (și o are) asupra formării mele ca om. Am primit biletele imediat și am trecut pragul Muzeului ce adăpostește fostul lagăr de concentrare de la Auschwitz-Birkenau.

Motivul pentru care am ales, în prima instanță, să merg în această excursie a fost pentru a vedea în realitate unul dintre locurile care a lăsat o mare pată neagră asupra istoriei mondiale. Locul în care, din cauza urii, a lipsei de umanitate, a lipsei de empatie față de omul cu care conviețuiești și a necesității de a găsi un țap ispășitor pentru problemele în care te afli, au fost lichidați sistematic un milion o sută de mii de evrei.

Holocaustul constituie un subiect sumbru din istoria umanității. Exterminarea din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial a reprezentat doar punctul culminant al ideologiei naziste, populația evreiască suferind încă din 1933 din cauza unei serii de legi restrictive și măsuri violente adoptate împotriva ei. Nu numai în timpul conducerii național-socialiste și nu doar în Germania, evreii au fost *discriminați* și condamnați la această soartă de-a lungul secolelor, în întreaga Europă: prin persecuții, umilire constantă și încercarea cu orice preț de a-i exclude din societate.

În vizita ghidată, am putut vedea cele două lagăre: Auschwitz I, unde au fost aduși prizonieri de război polonezi și sovietici, și Birkenau, locație cunoscută pentru șina de tren ce străbate intrarea, unde au pierit evrei, polonezi și romi.

Din momentul când am intrat în complexul de lagăre am fost recunoscătoare pentru traiul liniștit pe care îl am, gândindu-mă la cele șase milioane de oameni normali (copii de câțiva anișori și tineri la început de drum, cupluri tinere și vârstnice), dintre care o parte au fost întâi exploatați și batjocoriți de soldați naziști, apoi exterminați, iar ceilalți au respirat și au simțit lumina soarelui ultima dată în cele câteva momente înainte de exterminare.

Condițiile de trai în barăci, când a fost construit Auschwitz I, au fost totalmente inumane, deținuții neavând nici măcar toalete. Aspectul acesta s-a ameliorat oarecum în timp, dar în continuare condițiile erau deplorabile: camerele cu pereți de piatră păstrau temperatura din exterior, hainele și încălțăminte pe care o primeau deținuții nu erau făcute pe mărimi potrivite fiecăruia și rămâneau aceleași indiferent de vreme, hrana primită era insuficientă, dușurile arătau groaznic, iar agresivitatea cu care erau tratați era greu de conceput.

Am traversat, în cele din urmă, coridorul cu fotografii ale victimelor. Pereții din jur erau ticsiți cu imagini pe care le-am perceput, mai degrabă, ca pe o infinitate de chipuri ce mă înconjoară. Probabil că aceste instantanee evidențiază mai puțin de un sfert din sfertul sfertului victimelor care au fost aici.

Oameni frumoși, mai tineri și mai în vârstă, cu profesii diverse, aveau destinul pecetluit într-un mod inimaginabil. Trimși într-un loc total necunoscut, despărțiți de toți cei dragi pentru a fi împinși spre moarte.

O distopie pusă pe picioare.

La un moment dat, am pătruns într-o altă încăpere ce a avut un impact puternic asupra mea. Acolo se aflau, în spatele unui „perete” de sticlă, o mulțime de ochelari, rame peste rame, răsucite sau rupte, cu sau fără lentile. Întinzându puțin, am dat peste munți de papuci și de valize, care nu au mai fost restituite niciodată proprietarilor lor.

Cel mai sinistru lucru păstrat mi s-a părut părul victimelor, o grămadă de păr.

Între ultimele două barăci pe care le-am putut observa înainte de încheierea turului în Auschwitz I, se afla un zid cu o semnificație sfâșietoare în spatele său. Acum este ridicat deasupra lui steagul Israelului și montată o coroană la baza căreia stau lumânări, omagiind victimele ce au fost executate pe loc, chiar aici. Zidul era cumva izolat, aflându-se într-o zonă închisă tocmai pentru ca celelalte persoane să nu vadă ce se întâmplă cu cele care dispăreau

deodată, să nu se producă agitație, să nu bănuiască ceea ce avea să li se întâmple poate și lor mai devreme sau mai târziu... Ceea ce putea să li se întâmple dacă nu puteau respecta ordinele... sau dacă pur și simplu continuau să existe.

Itinerariul la Auschwitz I s-a încheiat cu intrarea în fosta cameră de gazare. Camera de gazare, subterană fiind, nu a putut fi distrusă de către naziști când au dorit să șteargă evidența a ceea ce au făcut. În interiorul ei puteau fi lichidate simultan șapte sute de persoane. Odată ce oamenii martirizați de naziști ajungeau în perimetrul lagărului, ei se transformau în marionete aflate în mâinile autorităților; erau *anulați* ca oameni și exterminați cu o ușurință cumplită, fără nicio urmă de scrupul sau empatie, de către *semenii* lor.

La Birkenau, am pășit pe șinele de tren pe care, acum optzeci de ani, au circulat vagoane de lemn, fără geamuri și fără cale de ieșire, în care au fost transportați evreii din toată Europa, înghesuiți și cu foarte puțin aer, motiv pentru care încă din timpul transportului foarte mulți dintre aceștia au murit.

În Birkenau, cele mai multe clădiri erau folosite drept camere de gazare, în care puteau fi ucise dintr-o dată aproximativ o mie de persoane. Naziștii, pe punctul de a pierde războiul, au încercat să le distrugă.

Au existat barăci separate pentru femei, bărbați și copii.

Cel mai dureros a fost să descopăr baraca în care erau ținuți copiii. Paturile supraetajate erau din lemn și separate prin ziduri de cărămidă. O coloană conținea două paturi supraetajate, iar cărămida de pe jos, aflată sub paturi, servea și ea drept culcuș pentru copilași, mulți foarte mici, fragili, iar alții chiar bolnavi. Temperatura era relativ aceeași cu cea de afară, foarte scăzută sau foarte ridicată, iar copiii, unii invalizi, ce nu se mai puteau ridica din paturi, alții doborâți de boli, nu erau băgați în seamă până nu le venea rândul în camerele de gazare.

Această experiență mi-a rămas întipărită în minte: tratamentul mai mult decât neomenos, de un sadism inestimabil, pe care îl primeau ființele atât de mici, neprihănite, din partea unor oameni care probabil aveau și ei copii acasă. Copilași cu toată viața înainte, captivi pentru a fi omorâți mai târziu, doar pentru că s-au născut evrei. Copilași ce au rămas fără părinți, fără îngrijire și *fără posibilitatea de a ieși vreodată din această situație*.

În aceeași baracă am identificat două imagini, una dintre ele montată de naziști, pentru a încuraja copiii să muncească, iar cealaltă, din câte am înțeles, făcută chiar de copii, reprezentând activitățile normale pe care un om de vârsta lor ar fi trebuit să le aibă (pe un perete era ilustrat un copil cu o carte în mână și un ghiozdan în spate, ce se îndrepta spre școală; aceasta era normalitatea, nu închiderea într-un lagăr).

În acest fel am terminat de explorat complexul de lagăre Auschwitz-Birkenau.

De când am început să studiez mai mult perioada interbelică și Al Doilea Război Mondial, mi-am dorit să înțeleg mai bine acest capitol întunecat al istoriei și am crezut că ajungând în locurile cu pricina mă voi atașa emoțional mai mult de ceea ce învăț. Uneori simt că nu mai am dorința sau răbdarea necesară pentru a aprofunda un subiect, dar ideea că eu am văzut locul în care un anumit fapt istoric s-a desfășurat, că am călcat pe acel drum, că am atins, că am filmat cu propriul telefon, că am receptat o informație cu ochii mei, mă motivează.

Pe de altă parte, această „călătorie în timp” ne poate ajuta să realizăm într-adevăr gravitatea Holocaustului și suferința pe care a produs-o. În școală, Holocaustul este un eveniment explicat în câteva liniuțe, însă înăuntrul lagărelor, încă îi poți auzi ecoul și resimți teroarea și frica milioanele de victime. Menținerea vie a memoriei Holocaustului este o responsabilitate pe care societatea o are, în primul rând în semn de respect pentru toți evreii sacrificați în numele împlinirii unui ideal absurd, iar în al doilea rând pentru ca să nu se mai repete.

Genocidele nu au niciodată niciun fel de justificare.

Martie 2025